Formål
Sikre at ansatte og ledere er informert om tiltak og oppfølging ved stikkskader. Prosedyren danner grunnlag for stikkskadeplakaten.
Ansatte, ledere, indremedisinere, infeksjonsmedisinere, Medisinsk avdeling post 6, Laboratorieklinikken og Bedriftshelsetjenesten skal samarbeide om å følge prosedyren for å redusere risiko for smitteoverføring og sikre behandling ved behov.

Målgruppe
Alle ansatte som i sitt arbeid kan utsettes for stikk-, kuttskader, sprut, bitt og blodsøl, med fare for smitte med biologiske faktorer.

Oppgaver og ansvar

1. **Førstehjelp**
2. **Blodprøver**
3. **Vurdering av smitterisiko og eventuell behandling**
4. **Melderutiner**
5. **Ansvarsfordeling**
6. **Kontakt**

1. Førstehjelp

Ved kutt-og stikkskader
- La blødende sår få bløe rikelig, men ikke fremkall blødning hvis det ikke bløer av seg selv.
- Vask med rikelig vann og såpe.
- Desinfiser med klorhexidinsprit 5 mg/ml eller 70 % sprit i 3-4 minutter.

Ved søl/sprut av blod eller kroppsvæsker på sår/skadet hud eller i øyne/nese/munn
- Skyll med rikelig vann i minst 10 minutter.
- Desinfiser slimhinner (ikke øyne) med klorhexidin i vandig oppløsning 1 mg/ml eller klorhexidin munnskyllevann.

2. Blodprøver

a) Blodprøver av den ansatte (skadde/eksponerte)

- Den ansatte skal alltid ta 0-prøve (nullprøve) snarest.
- **0-prøven av den ansatte, skal *ikke* rekvireres i DIPS**, men på eget skjema, kun beregnet for stikkskader på ansatt: Rekvisisjonsskjema til blodprøve (0-prøve) av ansatt.
- **Prøvetaking utføres** i 2. etg. Sentralblokken, poliklinikk for blodprøvetaking, på ordinære blodprøverunder, eller i lokalt sykehuslaboratorium.
- 0-prøven er et utgangspunkt for videre testing. Videre oppfølging av blodprøver av den ansatte utover 0-prøven, se:
  Oppfølging av ansatte ved stikk-, kuttskader, sprut og blodsøl, med fare for smitte med biologiske faktorer

Følsomhet intern (gul)

b) Blodprøver av kildepersonen (pasient/smittekilde)

- Den ansatte kontakter pasientens lege, som rekvirerer kontrollprøve av kildeperson i DIPS →Stikkskader:**KILDE**
- Legen skal innhente samtykke fra kildepersonen jfr. smittevernloven.
- Blodprøve kan taes på neste ordinære prøvetakingsrunde.
- Laboratoriet kan kontaktes for å sjekke om det allerede foreligger blodprøve fra kildepersonen som kan benyttes. (Samtykke fra kildeperson må innhentes også for dette).

3. Vurdering av smitterisiko og behandling

a) Vurdering

Vurdering av smitterisiko hos kildepersonen avgjør om forebyggende behandling skal igangsettes for den ansatte. Risikovurdering gjøres på bakgrunn av:
Vurdering av risiko for smitteoverføring ved stikk-og kuttskader, sprut, bitt og blodsøl

Risikovurdering gjørs umiddelbart - Ikke avvent svar på kildepersonens kontrollprøve!
For bistand med risikovurdering se punkt 6- kontakt.

Analysetid for blodprøve med tanke på blodsmittestoff er ca 1. døgn. Prøver tatt etter lørdag kl. 12 og helligdager analyseres ikke før neste virkedag.

Eventuell forebyggende behandling (HEP B og HIV) skal vurderes når:

- Kildepersonen tidligere er påvist å være smittebærer. (Det foreligger positive blodprøvesvar).
- Risikovurderingen tilsier høy risiko for smitte.
- Smittekilden er ukjent.

b) Behandling

Dersom risikovurdering viser sannsynlighet for smitte kontakt alltid Bedriftshelsetjenesten i avdelingens åpningstid, for vurdering og formidling av kontakt til infeksjonsmedisinsk bakvakt. Utenom åpningstid, kontakt infeksjonsmedisinsk bakvakt direkte for råd og veiledning.

Behandling startes snarest og senest innen 48 timer ved positiv smittekilde eller når smittekilden er risikovurdert til å kunne være smittebærer.

- **Hepatitt B:**
  Anbefalinger som gjelder spesifikk forebyggende behandling:

Tabell 1. Posteksponeringsprofylakse (PEP) hepatitt B etter stikkskader og annen eksponering

Vaksinasjon-status hos den eksponerte	Anti-HBs målt 1-3 mnd etter avsluttet vaksinasjon	Tiltak om kilden er sikker HBsAg-positiv	Tiltak om kildens HBsAg-status er ukjent
Ikke vaksinert	-	Straks HBIG og full hurtigvaksinasjon (0,1,2 og 12 mnd)	Straks full hurtigvaksinasjon (0,1,2 og 12 mnd)
Fått 1 dose	-	Straks HBIG og full hurtigvaksinasjon (0,1,2 og 12 mnd)	Straks full hurtigvaksinasjon (0,1,2 og 12 mnd)
Fått 2 doser	-	Straks HBIG og en dose vaksine	Straks en dose vaksine
Fått 3 eller flere doser	< 10 IU/l	Straks HBIG og en dose vaksine	Straks en dose vaksine
Fått 3 eller flere doser*	Ukjent	Straks en dose vaksine	Straks en dose vaksine
Fått 3 eller flere doser*	≥ 10 IU/l	Ingen tiltak	Ingen tiltak

* **HBIG** = spesifikt immunglobulin mot Hepatitt B

Hentet fra: Folkehelseinstituttets Smittevernveileder kapittel 17

- **Hepatitt C:**

- Ingen spesifikk forebyggende behandling er aktuell
- Kontakt Bedriftshelsetjenesten ved bedriftslege/sykepleier ved spørsmål og for oppfølging.

- **HIV:**

- Forebyggende behandling med antivirale medikamenter skal startes snarest mulig!
  → **Helst innen 4 timer og senest innen 48 timer**.

For bistand ved oppstart av behandling; Se punkt 6 Kontakt lenger ned i prosedyren.

Husk å kontakte Bedriftshelsetjenesten nærmeste virkedag for oppfølging når behandling er startet på kveld/helg/helligdag.

4. Melderutiner

a) Informasjonsskjema til Bedriftshelsetjenesten

- Alle stikkskader skal meldes til Bedriftshelsetjenesten!
- Skjemaet skal fylles ut så snart som mulig, helst samme dag som skaden har skjedd, og sendes i lukket konvolutt til Bedriftshelsetjenesten med internpost. Dette er viktig for at Bedriftshelsetjenesten skal kunne bistå tilfredstillende i den videre oppfølging av den skadete.

b) Synergi

- Alle skader/uhell *skal* meldes som uønsket hendelse i Synergi snarest, helst samme dag.
- Husk å legge til kildepersonens/pasientens identitet i feltet «involvert person».

c) Nav skjema Yrkesskade-Yrkessykdom

- Bedriftshelsetjenesten gir ansatt tilbakemelding om stikkskaden skal meldes til NAV (ved positiv og/eller ukjent kilde).
- Ansatt må kontakte sin leder dersom han/hun får beskjed om at skaden skal meldes, da det er arbeidsgiver/leder som skal melde skaden til NAV på eget skjema.
- Ansatt skal bistå leder med å fylle ut meldingen til NAV. Jfr. Folketrygdloven §13-14

5. Ansvarsfordeling:

a) Den ansatte har ansvar for å:

- Gjennomføre førstehjelpstiltak.
- Ta 0-prøve og kontakte lege ved behov for kontrollprøve av kildeperson.
- Risikovurdere smitte sammen med leder/ Bedriftshelsetjenesten /indremedisinsk forvakt.
- Kontakte Bedriftshelsetjenesten (8-15) eller infeksjonsmedisinsk bakvakt for evt igangsetting av behandling.
- Melde skaden i Synergi samme dag.
- Sende komplett utfylt «Informasjonsskjema til Bedriftshelsetjenesten» samme dag.
- Bidra til utfylling av evt. skademelding til NAV.
- Følge prosedyre for videre prøvetaking etter skade.

b) Leder har ansvar for å:

- Sørge for at den ansatte har fått riktig informasjon om prosedyre ved stikkskade.

- Risikovurdere smitte sammen med ansatt/ Bedriftshelsetjenesten /indremedisinsk forvakt.
- Sørge for at prosedyre ved stikkskade blir fulgt.
- Følge opp den ansatte og sikre seg om at den ansatte har vært i kontakt med Bedriftshelsetjenesten. Minimum via «Informasjonsskjema til Bedriftshelsetjenesten».
- Sende ferdig utfylt melding om skaden til NAV ved behov.
- Saksbehandle meldingen i Synergi.

c) Bedriftshelsetjenesten har hverdager kl. 8-15 ansvar for å:

- Bistå med risikovurdering i forhold til smitte når ansatt eller leder tar kontakt.
- Starte vaksinering av hepatitt B når smittekilden er sikker positiv eller er risikovurdert til sannsynligvis å ha hepatitt B smitte.
- Bistå med hjelp/henvisning til rett behandling.
- Følge opp svar på blodprøveanalyser.
- Kontakte ansatte ved endring i blodprøveverdier/påvist smitte. Henvise videre til behandlende instans om nødvendig, samt bistå i kontakt mot NAV og Arbeidstilsynet.

d) Indremedisinsk forvakt har hverdager kl. 15-8, helg og helligdager ansvar for å:

- Bistå med risikovurdering av smitterisiko.
- Henvise til behandling via kontakt med infeksjonsmedisinsk bakvakt.

e) Infeksjonsmedisinsk bakvakt har ansvar for å:

- Vurdere, igangsette og følge opp forebyggende behandling av Hepatitt B og/eller HIV
- Tilbakemelde til Bedriftshelsetjenesten om hvilken behandling som er startet.
- Be den ansatte kontakte Bedriftshelsetjenesten.

f) Medisinsk Post 6 har ansvar for å:

- Bistå med å gi Hepatitt B-vaksine og eventuelt Immunglobulin (HBIG) v/behov.
- Tilbakemelde til Bedriftshelsetjenesten hvilken behandling som er gitt.
- Be den ansatte kontakte Bedriftshelsetjenesten.

6. Kontakt

Mandag - fredag kl. 08.00 - 15.00:

- Bedriftshelsetjenesten på tlf. (55) 973851.
- Bedriftslege/sykepleier kontaktes for all vurdering/råd/henvisning til oppstart av forebyggende behandling.

Mandag - fredag kl. 15.00 - 08.00 samt helg og helligdager:

- Indremedisinsk forvakt -tlf. 55 97 09 97. Kontaktes for bistand med risikovurdering.
- Infeksjonsmedisinsk bakvakt –tlf. 55 97 46 62. Kontaktes alltid og snarest ved sikker smitte/sannsynlig risiko for Hep B og HIV.
- Hvis infeksjonsmed. bakvakt ikke svarer på calling – ring sentralbord (55)975000 og be dem formidle kontakt.
- Bedriftshelsetjenesten, indremedisinsk forvakt, infeksjonsmedisinsk bakvakt, formidler kontakt til Medisinsk Post 6 som har tilgjengelig Hepatitt B vaksine og HBIG.

Ingen svar på telefon:

- Kontakt Haukeland universitetssykehus, sentralbord, de formidler kontakt - Tlf: 55975000

Følsomhet
Intern (gul)

For skjema, rekvisisjoner og informasjon om risikovurdering, behandling og oppfølging, se linker i dette dokumentet eller Bedriftshelsetjenesten hjemmeside under «Stikkskader».

Kryssreferanser

1.1.9.4.4.2-01	Strakstiltak ved stikkskade og blodsøl (Stikkskadeplakaten)
1.1.9.4.4.2-03	Tiltak og behandling ved bitt og klor fra pasient
1.1.9.4.4.2-04	Vurdering av risiko for smitteoverføring ved stikk-og kuttskader, sprut, bitt og blodsøl
1.1.9.4.4.2-05	Melding til BHT-bedriftshelsetjenestenved stikk-, kutt-, blodsøl/sprut skader o.l med fare for biologisk smitte
1.1.9.4.4.2-06	Oppfølging av ansatte ved stikk-, kuttskader, sprut og blodsøl, med fare for smitte med biologiske faktorer
13.6.12.3-03	Rekvisisjonsskjema stikkskade / eksponering for blodsmitte

Eksterne referanser

1.19.1 Smittevernloven -Lov om vern mot smittsomme sykdommer
3.1.3.1.8.5 17. Stikkuhell på sprøyter, posteksponeringsprofylakse - veileder for helsepersonell (Smittevernveilederen FHI)
1.7.2.2 Folketrygdloven §13
1.16.4 Forskrift om organisering, ledelse og medvirkning
1.16.4.6 Kapittel 7. Risikovurdering (Forskrift om organisering, ledelse og medvirkning)
1.16.4.9 Kapittel 10. Planlegging, tilrettelegging av arbeidet og sikker drift (Forskrift om organisering, ledelse og medvirkning)
1.2.2.7.1 Arbeidsplassforskriften
1.2.2.7.1.4 Kapittel 5. Skilting og merking (Arbeidsplassforskriften)
1.2.2.7.1.7 Kapittel 8. Arbeid i omgivelser som kan medføre eksponering for biologiske faktorer (Arbeidsplassforskriften)
1.2.2.3.5 Kapittel 6. Arbeid i omgivelser som kan medføre eksponering for biologiske faktorer (Forskrift om utførelse av arbeid)
1.2.2.3.18 Kapittel 31. Register over eksponerte arbeidstakere (Forskrift om utførelse av arbeid)
3.1.3.1.4.1 NAV-skjema for yrkesskade 13-07.05
1.2.1.4.5 AML §4-5 Særlig om kjemisk og biologisk helsefare
1.16.4.12 Kapittel 13. Bedriftshelsetjeneste (Forskrift om organisering, ledelse og medvirkning)
3.1.3.1.6.7 Synergi-temaside på Innsiden
1.16.4.12.2 Arbeidsgivers bruk av bedriftshelsetjenesten

Siste endring i dette dokumentet:

23.08.2022 (TDUE): Lagt til link til innsiden på KILDE under «Blodprøver av kildepersonen (pasient/smittekilde)»
17.10.2025 (vlenac): Oppdatert/ endret kontaktinformasjon (telefonnummer).

Følsomhet
Intern (gul)